

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента **Захаревича Миколи Анатолійовича** про дисертацію **Савельєва Миколи Григоровича** «**Наступність у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації визначається тим, що на сучасному етапі розвитку української освіти виникає потреба у підвищенні якості підготовки педагогічних кадрів, котрі зможуть ефективно працювати в умовах євроінтеграції. Модернізація освітніх процесів вимагає високого рівня професіоналізму педагогів, здатних до саморозвитку та фахового зростання.

На підставі вивчення дисертації та автореферату Савельєва Миколи Григоровича та опублікованих автором праць за результатами науково-дослідної роботи визначено, що в його дисертаційній роботі проаналізована актуальна проблема необхідності впровадження інноваційних підходів до реалізації принципу наступності у підготовці майбутніх учителів технологій і відсутністю організаційно-педагогічних умов для цього. Зазначимо, що актуальність дослідження Савельєва Миколи Григоровича також посилюється низкою суперечностей, окреслених у дисертації та авторефераті. Це суперечності, які виникають між: високими європейськими вимогами сучасної школи до професійної підготовленості майбутніх учителів технологій і недостатнім рівнем їхньої кваліфікації; необхідністю впровадження інноваційних підходів до реалізації принципу наступності у підготовці майбутніх учителів технологій і відсутністю організаційно-педагогічних умов для цього; інтеграційними процесами в діяльності педагогічних коледжів та університетів, які здійснюють підготовку вчителів технологій, і відсутністю належного їй науково-педагогічного забезпечення.

Важливість виконання дослідження підтверджується його зв'язком з науковою темою, відповідно до комплексної програми науково-дослідної роботи теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету «Формування професійної компетентності майбутніх вчителів технологій у контексті неперервної професійної освіти України» (державний реєстраційний номер 0116U005228). Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №10 від 27 жовтня 2016 р).

Обґрунтованість наукових положення, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі, виявляються у тому, що дисертантка у строгій

послідовності до логіки наукового пошуку, коректно сформулювала науковий апарат, визначила мету і завдання роботи, використала адекватні методи дослідження (аналіз, синтез, порівняння, моделювання, систематизація, узагальнення, класифікація, емпіричні методи, педагогічний експеримент, методи математичної статистики), що допомогло йому досягнути поставленої мети і завдань. Науково-пошукові дії Савельєва Миколи Григоровича мають обґрунтований характер, відповідають теорії і методології наукового дослідження.

- Щодо **наукової новизни**, то до найбільш істотних наукових результатів, особисто одержаних дисертантом, належать: науково обґрунтовано та розроблено структурно-функціональну модель наступності професійної підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»; обґрунтовано організаційно-педагогічні умови реалізації принципу наступності професійної підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет», як-от: соціально-психологічна адаптація випускників педагогічного коледжу в університеті, взаємовідповідність і послідовність змісту дисциплін професійно-практичного циклу, узгодженість і наступність форм організації навчання майбутніх учителів технологій, послідовне та диференційоване використання оптимальних методів навчання; визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-пізнавальний, функціонально-діяльнісний, рефлексивно-особистісний), показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»: початковий (репродуктивний), середній (репродуктивно-пошуковий), достатній (пошуково-творчий), високий (творчий); *обґрунтовано* зміст професійної підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет» на основі компетентнісного, особистісно-орієнтованого, системного, аксіологічного й інтегративного методологічних підходів; *удосконалено* підходи до професійної підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»; підходи до обґрунтування змістового наповнення навчальних дисциплін професійно-практичного циклу, а саме: «Педагогіки», «Методики навчання технологій», «Обробки конструкційних матеріалів», які вивчають майбутні вчителі технологій в умовах багаторівневої підготовки; *подальшого розвитку набули* теоретичні положення щодо вдосконалення процесу професійної підготовки та становлення майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет», а також щодо розроблення інтегрованих навчальних програм дисциплін професійної та практичної підготовки.

Робота має логічну **структуру**. Завдання дисертації розкриваються поступово у кожному з трьох розділів.

У першому розділі («Теоретичні основи наступності у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»») на основі вивчення сучасних наукових праць уточнено поняття «професійна підготовка», «наступність підготовки», а також

розкрито суть понять «професійна підготовка вчителів технологій», «бакалавр технологічної освіти».

Дисертантом проаналізовано й розроблено топографічну характеристику мережі коледжів та університетів України (навчально-наукових комплексів), які забезпечують підготовку майбутніх вчителів технологій. Вивчено не лише вітчизняну практику підготовки фахівців технологічної освіти, а й багаторівневу підготовку вчителів технологій у США, Великій Британії, ФРН, Швеції, Ізраїлі, Китаї та Японії.

Дослідником встановлено, що забезпечення комплексної наступності професійної підготовки майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет» відібрано й обґрунтовано використання взаємопов'язаних методологічних підходів: системний, компетентнісний, аксіологічний, особистісно-орієнтований та інтегративний.

У другому розділі («Моделювання наступності професійної підготовки майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»») обрано низку організаційно-педагогічних умов, як-от: соціально-психологічна адаптація випускників педагогічного коледжу в університеті; взаємовідповідність і послідовність змісту дисциплін професійно-практичного циклу; узгодженість і наступність форм організації навчання майбутніх учителів технологій і послідовне, диференційоване використання оптимальних методів навчання. Такі умови уможливають забезпечення комплексної наступності професійної підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет» на основі системного, аксіологічного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та інтегративного методологічних підходів.

Заслуговує уваги запропонована дисертантом теоретична структурно-функціональна модель наступності ступеневої підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет».

У цьому ж розділі визначено критерії (когнітивно-пізнавальний, мотиваційно-ціннісний, функціонально-діяльнісний, рефлексивно-особистісний), показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»: початковий (репродуктивний), середній (репродуктивно-пошуковий), достатній (пошуково-творчий), високий (творчий).

У третьому розділі («Експериментальна перевірка ефективності моделі наступності професійної підготовки майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет»») розкрито алгоритм розробки й обґрунтування ефективності структурно-функціональної моделі та організаційно-педагогічних умов забезпечення наступності професійної підготовки майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет».

Звертаємо увагу на відхід від традиційних окреслень критеріїв та власне їх визначення автором: пізнавально-емоційний, мотиваційно-діяльнісний та результативно-регулятивний. Чітко визначено й схарактеризовано чотири рівні

сформованості культури міжособистісної взаємодії: пасивний, ситуативний, активний та конструктивний.

Заслуговує уваги, що дисертантом у рамках формувального етапу впроваджено інтегровані навчальні програми із дисциплін професійно-практичного циклу: «Методика навчання технологій», «Обробка конструкційних матеріалів», «Педагогіка», зміст яких забезпечує низку переваг щодо професійної підготовки майбутнього фахівця технологічної освіти в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет».

Звертаємо увагу на ґрунтовно представлений аналіз результатів вивчення рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет». Досить ілюстративно Микола Григорович у таблицях 3.3.1 – 3.3.20 подає картину розподілу респондентів КГ та ЕГ за рівнем розвитку окремих критеріїв та в цілому рівня сформованості професійної компетентності у майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет».

Кількісний та якісний аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи підтверджують ефективність і доцільність запропонованих структурно-функціональної моделі наступності й запропонованих організаційно-педагогічних умов для підвищення рівня сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів технологій.

Вірогідність результатів педагогічного експерименту була перевірена за допомогою методів математичної статистики. На основі аналізу результатів експериментальної роботи доведено, рівень сформованості професійної компетентності у майбутніх вчителів технологій має позитивну динаміку в ЕГ (в межах 12–14 %), а учасників КГ незначну позитивну динаміку (у межах 2,3 %). Зростання в експериментальних групах рівня сформованості професійної компетентності на 11-12% порівняно із констатувальним діагностуванням, доводить ефективність і доцільність запровадження структурно-функціональної моделі й організаційно-педагогічних умов забезпечення наступності професійної підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет».

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в розробці й запровадженні у практику професійної підготовки майбутніх учителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-університет» інтегрованих навчальних програм дисциплін професійної та практичної підготовки («Педагогіка», «Методика навчання технологій», «Обробка конструкційних матеріалів»); розробленні й експериментальній апробації програми соціально-психологічної адаптації випускників коледжу в університеті.

Результати й матеріали дисертаційної праці знайдуть застосування під час укладання програм, формування навчально-методичного забезпечення для педагогічних і науково-педагогічних працівників ЗВО, що здійснюють підготовку майбутніх учителів технологій.

Основні результати дослідження впроваджено в навчальний процес вищих педагогічних навчальних закладів, які забезпечують професійну підготовку майбутніх вчителів технологій: Бродівський педагогічний коледж імені

Маркіяна Шашкевича (довідка № 92 від 17.04.2017 р.), Володимир-Волинський педагогічний коледж імені А. Ю. Кримського (довідка №112 від 07.04.2017 р.), Рівненський державний гуманітарний університет (довідка № 92 від 18.05.2017 р.), Тернопільський національний педагогічний університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 589-33/03 від 22.05.2017 р.) та Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (довідка №1186/01 від 22.05.2017 р.).

Достовірність і новизна наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечена достатнім ступенем їх обґрунтованості та повнотою викладу в 13 одноосібних наукових публікаціях, серед них 7 – статей присвячено основним науковим результатам, 2 – мають апробаційний характер, 4 – додатково відображають результати дисертації.

Вагомим результатом роботи є додатки до дисертації (комплекс інтегрованих навчальних програм із дисциплін «Методика навчання технологій», «Педагогіка», Обробка конструкційних матеріалів», розробка програми соціально-психологічної адаптації випускників коледжу в університеті, розроблений констатувальний тест-опитувальник, підсумковий тест-опитувальник, тощо.

Автореферат і опубліковані Савельєвим Миколою Григоровичем наукові праці повною мірою відображають зміст дисертації, структуру, головні положення та висновки наукової роботи.

Позитивно оцінюючи виконану дисертаційну роботу за її актуальність і важливі результати, висловимо деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. Вважаємо, що уточнення потребує формулювання сутнісної характеристики “навчально-науковий комплекс” (параграф 1.1.), оскільки саме в його умовах провадилися дослідження присвячені професійній багаторівневій підготовці фахівців технологічної освіти.

2. Вважаємо, що робота лише б виграла як би автором було проведено ретроспективний аналіз проблеми реалізації наступності професійної підготовки майбутніх вчителів технологій в коледжі та університеті.

3. У дослідженні Савельєва М. Г. при вивченні дисципліни “Педагогіка” відведено 4 національні кредити у коледжі та 2 кредити в університеті (С. 168), що суперечить ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності закладів освіти. Доцільним було б, на наш погляд, привести їх до відповідності.

4. Структурно-функціональна модель носить дещо описовий характер. Вважаємо, що аналітико-результативний компонент повинен репрезентувати етапи перевірки ефективності запропонованих автором організаційно-педагогічних умов.

Проте, висловлені зауваження не знижують якості й практичного значення дисертації, мають здебільшого рекомендаційний характер і не впливають на загальний позитивний висновок.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Проведений аналіз дає підстави розглядати дослідження «Наступність у професійній підготовці майбутніх вчителів технологій в умовах навчально-наукового комплексу «коледж-

університет» як завершений та цілісний доробок з важливої для вітчизняної теорії виховання проблеми. Вважаю, що дисертаційна робота за змістом і науковим рівнем відповідає п.п. 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Савельєв Микола Григорович, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти
та технологій за профілями
Уманського державного педагогічного
університету
імені Павла Тичини

М.А. Захаревич

**Підпис офіційного опонента М.А. Захаревича
засвідчую:**

т.в.о. ректора Уманського
державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

А.М. Гедзик